

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 30 listopada 2023 r.

Pozycja 319

POSTANOWIENIE

z dnia 20 września 2023 r.

Sygn. akt Ts 161/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.C. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 623 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 78 poz. 483, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim „odmówienie Wnioskodawcy (Skazanemu) zwolnienia z opłaty sądowej od wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie, praktycznie pozbawia go możliwości uzyskania orzeczenia sądu w przedmiocie, który zamierza przedstawić sądowi, więc koliduje z jego prawem do uzyskania orzeczenia sądu w tej sprawie”, z art. 45 ust. 1 oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 437 § 1 k.p.k. w związku z art. 1 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, ze zm.; dalej: k.k.w.) w zakresie, w jakim „umożliwia sądowi II instancji zmianę zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie odmiennie, co do istoty, jeśli pozwala na to zwyczajny środek zaskarżenia, umożliwiającą kontrolę instancyjną merytorycznego orzeczenia dokonanego przez Sąd I instancji, a w konsekwencji pozbawienie Skarżącego (Skazanego) możliwości merytorycznego rozpoznania sprawy”, z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 26 lipca 2022 r. (data nadania) J.C. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący złożył do Sądu Okręgowego w G. wniosek o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. Jednocześnie wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu oraz o zwolnienie w całości z kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy w G. (dalej: sąd okręgowy) postanowieniem z 30 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]) nie uwzględnił wniosku skarżącego w przedmiocie zwolnienia go od uiszczenia opłaty sądowej z uwagi na to, że otrzymał on od rodziny sześć wpłat w łącznej wysokości 1300 zł., więc posiadał możliwość uiszczenia jej. W związku z tym skarżący złożył zażalenie, jednak postanowieniem z 22 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny utrzymał zaskarżone rozstrzygnięcie w mocy. Wskazane postanowienie zostało doręczone skarżącemu 29 listopada 2021 r.

Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 6 października 2022 r. (doręczonym 15 października 2022 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez udokumentowanie dat (wraz z czterema kopiami): doręczenia skarżącemu orzeczenia wskazanego w skardze konstytucyjnej jako ostateczne, złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej oraz doręczenia radcy prawnemu E.W. rozstrzygnięcia Okręgowej Izby Radców Prawnych w G. o ustanowieniu jej pełnomocnikiem dla skarżącego, pod rygorem ujemnych skutków procesowych.

Pełnomocnik skarżącego odniósł się do zarządzenia w piśmie z 22 października 2022 r. (data nadania).

Zarządzeniem Sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 21 lutego 2023 r. (doręczonym 15 marca 2023 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez udokumentowanie daty doręczenia skarżącemu orzeczenia wskazanego w skardze konstytucyjnej jako ostateczne (wraz z czterema kopiami); wskazanie która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego zawarte w podanych wzorcach kontroli oraz w jaki sposób zostały naruszone (wraz z czterema kopiami); uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanych przepisów ustawy ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego przez powołanie argumentów lub dowodów na poparcie podniesionych zarzutów (wraz z czterema kopiami); wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy punktem 1 *petitum* skargi a jej uzasadnieniem przez wyjaśnienie, czy wzorcem kontroli art. 623 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375) jest: „art. 45 ust. 1 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji”, czy „art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2” oraz „art. 32 ust. 1 Konstytucji” (wraz z czterema kopiami); podanie, czy od wskazanego w skardze konstytucyjnej ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia (wraz z czterema kopiami); uzasadnienie wniosku o zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu poprzez wskazanie, czy były one nieopłacone w części, czy w całości (wraz z czterema kopiami), pod rygorem odmowy nadania skardze konstytucyjnej biegu.

Pełnomocnik skarżącego odniósł się do zarządzenia w piśmie z 22 marca 2023 r. (data nadania).

Zgodnie z wniesioną skargą zakwestionowana regulacja narusza prawo skarżącego do uzyskania orzeczenia sądu poprzez odmówienie mu zwolnienia z opłaty sądowej. Godzi ona również, zdaniem skarżącego, w zasadę równości oraz w prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy, które ściśle łączy się z zasadą sprawiedliwości proceduralnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem rozstrzygnięcia merytorycznego. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub jest oczywiście bezzasadna.

Po przeprowadzeniu rozpoznania wstępnego przedmiotowej skargi Trybunał Konstytucyjny ustalił, że nie spełnia ona warunków dopuszczenia do rozpoznania merytorycznego.

2. Na wstępie Trybunał zwraca uwagę, że w świetle ugruntowanego orzecznictwa zasadą jest odpłatność za korzystanie z wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie na ustawodawcy ciąży obowiązek ustanowienia regulacji zapewniających dostęp do sądu tym podmiotom, które nie są w stanie ponieść kosztów postępowania. Nadto z orzecznictwa Trybunału wynika, że istnienie ograniczeń w zakresie zwalniania od kosztów nie jest równoznaczne z przekreśleniem samego prawa do sądu, jeśli te ograniczenia mieszczą się w granicach określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji. W wyroku z 17 listopada 2008 r. Trybunał stwierdził, że: „nie można (...) nie dostrzegać znaczenia sposobu regulacji instytucji kosztów postępowania dla eliminowania pieniądza, co mieści się w klauzuli porządku publicznego. Trybunał wskazywał na uwzględnienie takiego kryterium przy określaniu zasad i poziomu obciążania kosztami postępowania sądowego” (SK 33/07, OTK ZU nr 9/A/2008, poz. 154, zob. także wyrok z 16 czerwca 2008 r., P 37/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 80).

3. W pierwszej kolejności Trybunał postanowił odnieść się do sformułowanych w skardze konstytucyjnej zarzutów mając jednocześnie na uwadze, że powinny one być powiązane z treścią przepisu, a nie stanowić polemikę czy krytykę wydanych w sprawie skarżącego rozstrzygnięć indywidualnych. Skarżący podnosi, że z uwagi na fakt, iż przebywa on w zakładzie karnym i nie uzyskuje żadnych przychodów, powinien być zwolniony z opłaty sądowej od wniosku o przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary. Nadto w razie wydania przez sąd I instancji decyzji dla niego negatywnej, to sąd II instancji powinien skorzystać ze swojego prawa do zmiany zaskarżonego orzeczenia.

W świetle tak postawionych zarzutów należy uznać, że przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przede wszystkim wydanie w sprawie skarżącego niekorzystnego dla niego orzeczenia. Tym samym rozpatrywana skarga jest w istocie skargą na stosowanie prawa, a stosowanie prawa przez sądy – choćby nawet błędne – pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyrok TK z 21 grudnia 2004 r., SK 19/03, OTK ZU nr 11/A/2004, poz. 118). Przypomnieć przy tym należy, że Trybunał Konstytucyjny jest sądem prawa, a zatem nie pełni funkcji kolejnej instancji sądowej.

4. Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji stanowi, że skargę może wnieść „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone”. W związku z tym, zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK, skarga konstytucyjna musi zawierać nie tylko wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone, ale także uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

W odniesieniu do powyższego Trybunał stwierdza, że chociaż skarżący nadesłał w ustawowym terminie pismo procesowe, w którym ustosunkował się do zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 21 lutego 2023 r., to tak naprawdę nie wykonał w pełni nałożonych na niego obowiązków. W przesłanym piśmie nie określił bowiem dokładnie sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności i praw przez poszczególne przepisy zakwestionowane w skardze ani nie powołał argumentów lub dowodów na poparcie podniesionych zarzutów.

4.1 Odnosnie pkt 2 zarządzenia sędziego Trybunału, czyli wskazania, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone oraz

określenia sposobu tego naruszenia wyjaśnić należy, że prawidłowe wykonanie tego obowiązku polega na precyzyjnym przedstawieniu zaskarżonych norm oraz odniesieniu ich do treści praw lub wolności wywodzonych z Konstytucji. Powinna temu towarzyszyć szczególnie i precyzyjna argumentacja, która uprawdopodobni stawiane zarzuty.

W związku z powyższym nie można uznać, że skarżący usunął braki wskazane w pkt 2 wskazanego zarządzenia, ponieważ w tym zakresie ograniczył się do powielenia treści *petitum* skargi.

W szczególności Trybunał zauważył, że powołując się na naruszenie zasady równości skarżący oświadczył, że art. 623 k.p.k. „koliduje z jego prawem do uzyskania orzeczenia sądu”, w żaden sposób nie precyzując naruszenia wskazanego prawa.

4.2 Analizując odpowiedź skarżącego na pkt 3 zarządzenia sędziego Trybunału wzywający do usunięcia braków polegających na uzasadnieniu podniesionych zarzutów przez powołanie argumentów lub dowodów na ich poparcie Trybunał stwierdza, że zarówno we wniesionej skardze, jak i w piśmie usuwającym jej braki formalne brak jakiegokolwiek analizy odnoszącej treść kwestionowanych przepisów do wskazanych przez skarżącego postanowień Konstytucji. Oba te pisma poświęcone są opisowi stanu faktycznego poprzedzającego wystąpienie do Trybunału oraz temu, na czym polegają naruszone prawa. Skarżący formułuje jedynie ogólne twierdzenia dotyczące całokształtu procedury zwolnienia od ponoszenia opłaty sądowej. Nie powołuje przy tym w ogóle argumentów ani dowodów na poparcie twierdzeń, że zaskarżone przepisy ingerują w jego konstytucyjnie chronione wolności i prawa. Wielokrotnie stwierdza, że zakwestionowane regulacje są zbyt rygorystyczne, przez co godzą w jego prawo do sądu oraz zasadę równości, ale nie odnosi się szczegółowo do treści tych praw i wolności w kontekście zakwestionowanych regulacji. Nie wskazuje chociażby, jakie podmioty podobne do skarżącego są traktowane inaczej niż on sam. Z tego względu nie sposób uznać, że skarżący w sposób prawidłowy usunął braki formalne złożonej skargi.

5. W tym miejscu przypomnieć należy, że skarżący musi nie tylko uprawdopodobnić naruszenie wskazanych w skardze konstytucyjnej wolności lub praw, ale także wykazać, że źródłem ich naruszenia jest normatywna treść kwestionowanych przepisów.

Trybunał wskazuje, że art. 1 § 2 k.k.w. stanowi odesłanie do stosowania podczas rozpoznawania indywidualnych spraw obejmujących wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym – w kwestiach nieuregulowanych – przepisów kodeksu postępowania karnego, zatem nie dotyczy on bezpośrednio kwestionowanej regulacji obejmującej zwolnienie od opłaty sądowej.

Analizowana skarga nie spełnia więc warunków, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK, co – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK – uzasadnia odmowę nadania jej dalszego biegu.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.